

TÜRKİYE'DEKİ SURİYELİ SIĞINMACILARIN ÜLKELERİNE DÖNME HUSUSUNDAKİ YAKLAŞIMLARI KONULU RAPORUN ÖZETİ

ÖZET

Türkiye'deki Suriyeli sığınmacıların gönüllü ve güven içerisinde Suriye'ye dönmeleri hususundaki yaklaşımlarında öne çıkan noktaları yakından görmek amacıyla Ertesi Gün (The Day After) tarafından 2019 yılının sonunda Türkiye'nin 12 ilinde 20 şehirde yaşayan 2002 Suriyeli kadın ve erkek üzerinde bir anket yapıldı.

Rapor sonuçları Türkiye'deki Suriyeli sığınmacıların durumları ve Türkiye ve Suriye'deki olaylarla bağlantılı etkenlerin tamamı arasındaki ilişkiye dair genel bir bakış açısı vermekte ve sığınmacıların ülkelere dönme isteklerini etkileyen faktörler arasında en göze çarpan bulguları ortaya koymayı hedeflemektedir. Ayrıca kendi ülkelere dönmek için gereken şartlar hususunda mültecilerin görüşü ortaya koyulmaktadır.

Araştırmanın Sonuçları

-Suriyelilerin Türkiye'deki Ekonomik ve Sosyal Durumları: Rapor 2013-2014 yılları arasında gelen Suriyelilerin büyük bölümünün kiralık evlerde aileler halinde yaşadıklarını belirtiyor. Bunların %52'si Türkiye'deki asgari ücret sınırının altında bir ücretle geçimlerini sağlıyorlar. Buna karşılık %34'ü Türkiye Devleti'nin Suriyelileri Türk toplumuna dahil ederken onlara geçici sığınmacı statüsü vererek sarih bir siyasi bir diplomasisinin olmayışından dolayı Türkçe konuşmamaktadırlar. Ankete katılanların %74'ü ileride Suriye'ye dönmeyi arzuladıklarını açıkça dile getirirken buna karşılık %26'sı dönme seçeneğini tamamen kestirip atmışlardır.

-Sığınmacıların Ülkelerine Dönme Hususundaki Tutumlarına Etki Eden Faktörler

* Türkiye'deki Yaşam Koşullarıyla İlgili Faktörler

1- Araştırmaya katılanların % 69'u önlerindeki tek seçenek olduğu için Türkiye'ye gelmişlerdir. Dolayısıyla bu sığınmak için Türkiye'nin seçilmesindeki en dikkat çeken bulgudur. Ve bunların % 74'ü Suriye'ye dönmek istiyor.

2- Geçici sığınmacı statüsü kapsamındaki katılımcıların % 77'si geri dönmek istemektedir. Buna göre, oturma iznine sahip olanların oranı % 69, Türk vatandaşlığına sahip olanların oranı ise % 62'dir.

3- Ailesinin bir bölümüyle yaşayanlar üçüncü bir yere taşınmak istiyorlar ve bunların % 63'ü ülkelere geri dönmeyi istiyor.

4- Türkçe konuşmayanların % 87'si dönmeyi istiyorlar buna karşılık Türkçe konuşanların % 66 civarı dönmeyi istemektedir.

5- Türkiye'deki ikamet süresine göre; bir seneden beri Türkiye'de yaşayanlar ile 9 seneden beri yaşayanlar arasında dönme isteği hususundaki oran değişiklik arz etmemektedir.

6-Gelir düzeyi: az ve çok olanlar arasında az olanların % 70'i dönmeyi istemektedir.

7-Türkiye'de devlet yardımı alan katılımcılar arasında % 80'i yardım almayanların % 71'ine karşılık Suriye'ye dönmek istemiştir.

• Kişisel Faktörler

1-Yaşı büyük olanlar dönme hususunda daha çok istekliler. Bunların % 92'si 55 yaş üstü.

2-Sosyal Durum: Evli olan % 78 dönmeyi isterken buna karşılık bekar olanların % 63'ü dönmeyi istemektedir.

3-Cinsiyet Faktörü: Erkeklerin % 76'sı Suriye'ye dönmeyi isterken kadınların %72'si dönmeyi istemektedir.

4-Eğitim Düzeyi: Eğitim görenlerin % 74'ü dönmeyi istiyor.. Türk üniversitelerinde eğitim görenlerin % 63'ü dönmeyi istemektedir.

- **Suriye'deki Durumlarla İlgili Etkenler**

- 1- Gayrı menkullerin varlığı: Suriye'de gayrı menkule ya da mülke sahip olanların % 78'i büyük bir istekle dönmeyi arzuluyor. Buna karşılık Suriye'de ne bir gayrı menkulü ne de bir mülkü kalmayanların % 71'i dönmeyi istiyor.
- 2- Mülkiyet durumuna göre: Suriye'de mevcut ya da kısmen zarar görmüş bir gayrı menkule sahip olanların % 79'u dönmeyi isterken buna karşılık bütün malını mülkünü kaybetmiş olanların % 73'ü dönmeyi istemektedir. (Ankete katılanların %14'ü mallarını ve mülklerini kaybetmiş olanlardır) Bu arada malının mülkünün durumunu bilmeyenlerin % 80'lik kesimi de dönmeyi istiyor.
- 3- Suriye'deki akrabalarını ziyaret edenlerin % 91'i dönmeyi arzuluyor. Akrabalarına ulaşma imkanı olmayanların % 64'ü dönmeyi istiyor.

- **Sığınmacıların Geri Dönme Şartları**

- 1-Geri dönmek isteyen katılımcıların % 71'i orijinal ikamet alanları dışındaki alanlara geri dönmeyi reddetmektedir.
- 2- Ankete katılanların % 69'u ise Suriye'deki siyasi değişikliği, özellikle "rejimi devirmeyi" şart koştu.
- 3-Ankete katılanların % 60'ı geri dönüş için askeri operasyonların nihai bir şekilde durmasını istiyor.
- 4-Katılımcıların % 46'sı geri dönme hususunda yasalara göre yönetilmeyi şart koşmuşlardır. % 29'u ülkelerinde dönmenin temel şartı olarak silahlı örgütlerin dağıtılmasını öne sürmüşlerdir.

- **Sonuçlar ve Öneriler**

- Gönüllü ve güvenli geri dönüş Suriye'deki ekonomik durumun düzelmesi ya da yeniden yapılanma yahut da seçimlerle değil siyasi durumların değişmesiyle bağlantılıdır
- Sığınmacı meselesine kısmi çözümler gerek Türkiye gerekse de uluslar arası düzeyde olsun zamana yayılmış bir dönemi işaret ediyor. Hatta uzun vadede sığınmacıların büyük bölümünün geri dönme hususunda isteksiz olacakları yönünde olumsuz etki bile yapabilir.
- Suriyelilerin Türkiye'ye entegrasyonu sorunu; onların bu kültüre alıştırılması ve onları Türk toplumuna entegre olmaya olumlu bakmaya sevk edecek programların yapılmasını, iş imkanı sağlanmasını ve yasal icraatların esnekleştirilmesini gerektiriyor. Ayrıca misafirperverlik ve sığınmacıların entegrasyonu hususunda Türkiye ile uzun bir tarihe sahip olan ülkeler arasında görüş alışverişinde bulunulması hususunda ölçüler konulmasını gerektiriyor.
- Sığınmacıların dönmeye sevk edilmesi hususunda en büyük etki mallarını, gayrı menkullerini koruyacak çalışmaları düzenlemek -özellikle de Esed rejiminin ardında bıraktığı büyük yıkımdan sonra- önem arz etmektedir.
- Suriyelileri yasal bir tavır koymaktan engelleyen yasal yaptırımların kaldırılması ve onları zayıf ve sömürüye açık hale getiren şartların düzeltilmesi.
- Türkiye'den başka bir vatan tanımayan Suriyeli çocuklardan oluşan bir neslin varlığını kabul etmek zorundayız. Onlar eğitim sistemi kapsamında topluma entegre oluyorlar ve toplumun değerlerini ve olgularını içselleştirerek büyüyorlar.